

ขอสรุปและขอเสนอแนะ

การศึกษาการบริการทางด้านการแพทย์และเภสัชกรรมของทหาร และตำรวจ ในประเทศไทย ครั้งนี้ ได้ใช้การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ และการออกแบบสอบถาม ตลอดจนศึกษาจากเอกสารของหน่วยงานต่างๆเป็นหลัก โดยพิจารณาถึงสาระในด้านการให้บริการ อาทิเช่น รูปแบบของการให้บริการ ความเพียงพอของการบริการ สถานให้บริการ และหน่วยให้บริการเคลื่อนที่ และพิจารณาถึงลักษณะและรูปแบบของการบริหาร อาทิเช่น ในแง่ของโครงสร้างขององค์การ ทรัพยากรการบริหาร การส่งกำลังบำรุง และการประสานงานระหว่างหน่วย

การศึกษาการบริการทางด้านการแพทย์ และเภสัชกรรมของทหาร และตำรวจ ในประเทศไทยครั้งนี้ มีความลำบากเป็นอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากสาเหตุ 4 ประการ คือ

1. การรวบรวมข้อมูลทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะบางเรื่องเป็นเรื่องที่ปกปิด ไม่สามารถนำออกมาเผยแพร่ได้ โดยเฉพาะสถิติในเรื่องอัตราค่าจ้าง และงบประมาณซึ่งทำให้ข้อมูลในการวิจัยนี้ไม่ครบถ้วน และอยู่ในขอบเขตจำกัด
2. การสัมภาษณ์ และการออกแบบสอบถามให้ตอบนั้น ผู้ตอบเป็นทหาร และตำรวจ ซึ่งต้องอยู่ในระเบียบวินัย และมีหน้าที่ที่จะต้องช่วยรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ ดังนั้น จึงมีความลำบากใจในการที่จะตอบคำถาม
3. การบริการทางการแพทย์ และเภสัชกรรม เป็นการบริการในรูปแบบที่ให้ผลปฏิบัติงานออกมาในรูปของคุณภาพ และความพอใจของผู้รับ มีใช้การบริการที่สามารถคำนวณผลกำไร

ขาดทุน และไม่สามารถคำนวณหรือคาดการณ์ได้ จะต้องลงทุนเท่าไร เพื่อที่จะได้ผลออกมา
เท่าที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะบริการสาธารณสุขสามารถนำหลักเศรษฐศาสตร์เข้ามาใช้ได้อย่างจำกัด

อนึ่ง การบริการด้านการแพทย์ และเภสัชกรรม จะมีผลกระทบโดยตรงจากปัจจัยหลายอย่าง
เป็นต้นว่า อัตรากำลังของแพทย์ เภสัชกร วิธีการจัดการและงบประมาณ ดังนั้น การจะสรุป
ออกมาอย่างเด่นชัดว่าการบริการทางการแพทย์และเภสัชกรรมได้ผลเพียงใดนั้นย่อมกระทำได้ยาก

4. การศึกษาในเรื่องการบริการทางการแพทย์และเภสัชกรรมของทหาร และตำรวจ
ในประเทศไทย เป็นเรื่องซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมาก หากจะทำการวิจัยอย่างพิจารณแล้ว
จะต้องตั้งเป็นโครงการใหญ่ ดังนั้นการศึกษาในเรื่องนี้ รายงานให้ทราบว่ามีการกระทำกิจกรรม
อะไรบ้างในการให้บริการทางการแพทย์และเภสัชกรรม และวิจัยถึงรูปแบบและลักษณะการปฏิบัติ
งานที่เป็นรูปแบบและลักษณะที่เด่นชัดเท่านั้น

เท่าที่ศึกษาการให้บริการทางการแพทย์ และเภสัชกรรมของทหารและตำรวจ
ในประเทศไทยนี้ จะขอสรุปถึงลักษณะบางประการที่เด่นชัดรวมทั้งอุปสรรคข้อขัดข้องและให้ขอ
เสนอแนะไว้ในแต่ละเรื่องดังต่อไปนี้

1. การให้บริการทางการแพทย์ และเภสัชกรรมของทหารสามเหล่าทัพนั้น มีการให้
บริการที่ครบทุกรูปแบบ แต่ของตำรวจให้บริการในแง่การรักษาพยาบาลอย่างเดียว การกระทำ
อย่างอื่นมิได้ลงมือกระทำเลย อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการให้บริการที่ครบทุกรูปแบบคือ
การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี การให้บริการโภชนาการที่ดี การป้องกันโรค การให้ความรู้เรื่อง
สุขศึกษา การรักษาโรคให้หาย การพักผ่อน และการส่งคนส่งเคราะห์ที่ดีก็ตาม แต่ยังคงขาด
แคลนความพอเพียงในลักษณะ การให้บริการผสมผสาน กล่าวคือ ทุกหน่วยมุ่งเน้นหนักที่การรักษา
พยาบาลเป็นสำคัญ ส่วนการบริการในรูปแบบอื่นๆ ได้กระทำไปอย่างเนือยๆ มีผู้กล่าวว่าลักษณะ
สำคัญประการหนึ่งของทหารและตำรวจนั้น ได้แก่โครงสร้างขององค์การอันใหญ่โต แต่หาได้
ปฏิบัติงานเต็มความสามารถไม่ และการที่เมื่อประสบกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งแล้ว มักจะแก้ปัญหาโดย

การจัดหน่วยงานเพิ่มขึ้นมาแก้ปัญหาโดยตรง ผลที่ตามมาคือ งบประมาณเพิ่มขึ้น กำลังคน
ต้องเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาที่มีอยู่นั้น ปรากฏว่าสามารถบรรเทาได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น 57

ในสภาวะที่มีทรัพยากรจำกัด ควรจัดการให้บริการที่มีลักษณะผสมผสาน (Integration)
กล่าวคือ สถานที่ให้บริการด้านการแพทย์ทุกแห่ง ควรให้การบริการในรูปแบบอื่นๆควบคู่ไปกับ
การรักษาพยาบาล และหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการให้บริการในรูปแบบอื่นๆ เช่น
การรักษาโรค การให้ความรู้ด้านสุขศึกษา ฯลฯ ควรจะประสานงานกับสถานที่ให้บริการ
ซึ่งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆมิใช่เพียงเจ้าหน้าที่ของตนไปปฏิบัติการแต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้
ต้องศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับเรื่องที่คุณรับผิดชอบให้พร้อมเพียง เพื่อเป็น
แนวทางให้บริการได้ผลดี และเกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

หากยังไม่เริ่มปรับปรุงการให้บริการในรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือไปจากที่เคยให้การบริการ
ในด้านการรักษาพยาบาลอย่างเดียวแล้ว การให้บริการในด้านการรักษาพยาบาลจะต้องอยู่ใน
สภาพการตั้งรับอยู่ตลอดเวลา เพราะจำนวนคนไข้จะเพิ่มขึ้นอย่างมากมาในแต่ละปี ดังภาค
ผนวก ก. ทั้งนี้เพราะเหตุว่าได้มีการยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การให้บริการในรูปแบบอื่นๆ เช่น
การป้องกันโรค การให้ความรู้ด้านสุขศึกษา จะสามารถก่อให้เกิดผลในการต้านทานโรคได้ก็ขึ้น
ทำให้ลดจำนวนผู้ป่วยลงได้ ตัวอย่างในเรื่องนี้ ได้แก่ สถิติคนเป็นวัณโรคในสหรัฐอเมริกา
ในปี 2453 ใกล้เคียงจาก 201.9 คน ต่อประชากรหนึ่งแสนคน มาเป็น 8 คน ต่อประชากร
หนึ่งแสนคนในปัจจุบัน สถิติที่ลดลงมาอย่างมากมายนี้เนื่องจากเหตุผลสองประการ คือ ในระยะดังกล่าวนี้
ประชาชนในสหรัฐมีการกินยาคีขึ้น การค้นคว้าทางการแพทย์และการสุขาภิบาลทำให้การป้องกัน
และการรักษาโรคเจริญก้าวหน้าขึ้น 43

2. ความไม่เพียงพอของผลการให้บริการทางการแพทย์และเภสัชกรรม ซึ่งเป็นปัญหา
เรื้อรังตลอดมา ทั้งนี้เพราะงานด้านการแพทย์ยังมีลำดับความสำคัญต่ำในความเห็นของผู้ใหญ่
ในวงการทหารและตำรวจ ปัญหาในเรื่องนี้จะขอแยกพิจารณาอีกดังนี้.—

2.1 การที่ไม่สามารถครอบคลุมผู้มีสิทธิได้รับการบริการได้ทั่วถึง (Service Coverage) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการรักษาพยาบาลนั้น ผู้ที่อยู่ใกล้โรงพยาบาลเท่านั้นที่จะสามารถมารับบริการได้ ส่วนทหารและตำรวจส่วนใหญ่ซึ่งอยู่ห่างไกลจะมีโอกาสน้อยมากที่จะมาขอรับบริการ ดังที่กล่าวแล้วว่าการจัดตั้งสถานีให้บริการของทหารนั้นไม่ค่อยมีผู้หาเท่าใดนัก เพราะที่ใดที่มีทหารรวมกลุ่มกันมาก ก็ย่อมจะมีสถานีให้บริการอยู่แล้ว ดังนั้นทหารในส่วนภูมิภาคก็มีโอกาสที่จะได้รับบริการ หากแต่บริการนั้นอาจจะไม่ทันสมัยหรือดีไม่เท่าในส่วนกลาง คำนวณนั้นประสบปัญหาในข้อที่ว่าตำรวจในส่วนภูมิภาค และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตำรวจที่อยู่ในเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จะมีโอกาสได้รับการบริการทางการแพทย์และเภสัชกรรมน้อยมาก เพราะเหตุที่มีโรงพยาบาลอยู่เพียงแห่งเดียว และยังคงอยู่ในส่วนกลางเสียอีกด้วย

ปัญหาในด้านการให้บริการแก่ทหารและตำรวจที่อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดาร และปัญหาในการลำเลียงยุบาคเจ็บจากการปะทะมารักษาพยาบาลเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งของทหารและตำรวจ ในปัจจุบันได้มีการจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่เข้าไปให้บริการ แต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากมีพื้นที่ที่จำเป็นต้องการบริการกว้างขวางมาก เมื่อให้การบริการที่จุดหนึ่งแล้ว ก็ว่าจะเวียนมาบรรจบจุดเดิมก็เป็นระยะเวลาอันยาวนาน อนึ่งการลำเลียงยุบาคเจ็บจากการปะทะมารักษาพยาบาลนั้น มีอุปสรรคมากมาย บทความเรื่องเก็บตกจากข้างบน ในหนังสือข่าวสารทหารอากาศได้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า " การส่งกลับโดยทางอากาศซึ่งเคยถือว่าเป็นวิธีการที่รวดเร็วและปลอดภัยในสมัยแรกของการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ปัจจุบันกลับกลายเป็นวิธีที่ไม่ปลอดภัย เพราะภูมิประเทศเขื่อนอานวยให้ฝ่ายผู้ก่อการร้ายสามารถใช้นปืนยิงเร็วธรรมดาได้ถึง และทำอันตรายแก่เครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ และเจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งโดยสารไปด้วย "

2.2 บริการที่มีคุณภาพต่ำ การให้บริการทางการแพทย์และเภสัชกรรมในส่วนกลาง มีคุณภาพที่ไม่ค่อยมากนัก หากแต่การให้บริการในส่วนภูมิภาคยังมีคุณภาพที่ต่ำอยู่มาก ทั้งนี้เพราะ

- ผู้ที่มารับการตรวจโดยแพทย์ ที่สถานตรวจคนไข้นอกของโรงพยาบาล นั้น คนหนึ่งแพทย์ใช้เวลาตรวจน้อยเกินไป (ประมาณเพียง 2 - 4 นาที) ไม่สามารถใช้เวลา นานกว่านี้ เพราะจำนวนคนไข้ออกตรวจมีมาก
- สถานที่ให้บริการขนาดย่อยตามส่วนภูมิภาค แม้จะมีคนไข่น้อยแต่ อุปกรณ์ที่ช่วยในการวินิจฉัยมีไม่พอ ความละเอียดสมบูรณ์ในการตรวจก่อนการให้การรักษาจึงมี น้อย คุณภาพในการวินิจฉัยต่ำ ซ้ำเวชภัณฑ์และยาที่ควรจะได้รับก็มีให้ไม่พอ
- ผู้ป่วยภายในโรงพยาบาล แต่ละคนได้รับเวลาในการตรวจและดูแลจาก แพทย์และพยาบาลคนหนึ่งเพียงวันละไม่กี่นาที เพราะคนไข้มีมาก แต่มีเจ้าหน้าที่น้อย
- แพทย์พยาบาลไม่พอใจที่จะทำงานในโรงพยาบาลต่างจังหวัด และเห็นว่าการอยู่ไกลเมืองเจริญทำให้ความรู้เสื่อม เพราะมีอุปกรณ์ไม่พอ และงานรักษาหนักมาก ไม่มีโอกาสเพิ่มเติมความรู้

2.3 ผู้รับและผู้ให้บริการต่างก็ไม่พอใจในสภาวะของการให้และรับบริการ ผู้รับบริการหวังจะได้รับบริการที่ตนต้องการ แต่ก็ไม่ได้รับหรือได้รับน้อยกว่า และผู้ให้เองก็ไม่พอใจในคุณภาพของบริการที่ตนเป็นผู้ให้ ซึ่งควรจะมีคุณภาพดีกว่าแต่ก็ทำไม่ได้ เพราะปริมาณ ของคนไข้มาก และอุปกรณ์ที่จะช่วยในการวินิจฉัยหรือช่วยในการรักษามีไม่พอ

การแก้ปัญหาความไม่พอเพียงของการให้บริการทางด้านการแพทย์และเภสัชกรรมนี้ สามารถจะกระทำได้โดยขยายการบริการไปสู่ส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น อาจทำได้โดยการประสานงาน ระหว่างหน่วยแพทย์ของทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจ ในการใช้ทรัพยากร ร่วมกันเช่นใช้แพทย์ร่วมกัน หรือสถานให้การบริการร่วมกัน การแก้ไขอีกประการหนึ่ง คือ การกอ กังสถานบริการเพิ่มขึ้นในส่วนภูมิภาคในเขตที่จำเป็นของตำรวจ และการให้กรมแพทย์ทหาร ทั้งสามเหล่าเป็นผู้บังคับบัญชาโดยตรงต่อโรงพยาบาลหรือสถานให้บริการย่อยในส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ เพื่อจะได้ทำการสนับสนุนและปรับปรุงสถานให้บริการในส่วนภูมิภาคได้เต็มที่ ให้มีมาตรฐานทัดเทียม

กับโรงพยาบาลในสวนกลาง

ในเรื่องการส่งกลับนั้น เนื่องจากไม่มีวิธีใดที่จะดีกว่าการใช้การลำเลียงทางอากาศ ซึ่งปัจจุบันก็ถือว่าเป็นวิธีที่ไม่ปลอดภัยเช่นกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้วิธีนี้ หากแต่จะต้องมีการบริการที่รวดเร็ว พร้อมอยู่เสมอที่จะให้บริการ สามารถที่จะให้บริการ และสามารถจะให้การรักษาพยาบาลบนเครื่องบินได้ เพื่อสงวนชีวิตของบุคคลเจ็บไข้ โดยควรทำการจัดตั้งศูนย์ส่งกลับทางอากาศ เพื่อปฏิบัติงานนี้ขึ้น

3. การจัดองค์การของหน่วยให้บริการทางการแพทย์และเภสัชกรรม จัดองค์การในลักษณะ Line and Staff Organization ซึ่งการจัดองค์การในลักษณะนี้มีข้อดีคือ มีหน่วยงาน ซึ่งจะให้ขอปรึกษาหารือโดยเฉพาะ (เช่น กองวิทยากร) การบริหารงานมีลักษณะเป็น วิทยาศาสตร์มากขึ้น ทำให้สายการบังคับบัญชาได้ผลดีขึ้น การประสานงานดี และ เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บริหาร ส่วนข้อเสียก็คือ ทำให้การจัดองค์การมีลักษณะซับซ้อน จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างงานกับหน่วยงานที่ปรึกษา องค์การมีความคล่องตัวน้อย และการเดินของชาว สยามก็จะล่าช้า

การจัดองค์การของกรมการแพทย์ทหารบก กรมแพทย์ทหารเรือ และกรมแพทย์ทหารอากาศ นั้น มีการวางรูปโครงสร้างที่ค้ำอยู่แล้ว เพียงแต่ว่ามีหน่วยงานที่ให้การรักษาพยาบาลน้อยเกินไป เพราะสถานีให้บริการรักษารักษาพยาบาลส่วนใหญ่มิได้มีการบังคับบัญชาโดยตรงจากกรมแพทย์ นอกจากนี้การบริหารงานยังมีการรวมอำนาจอยู่แต่ในสวนกลาง มิได้มีการกระจายอำนาจออกไปสู่ส่วนภูมิภาค

ด้านการจัดองค์การของกองแพทย์กรมตำรวจ มีลักษณะที่สายการบังคับบัญชาไม่แน่ชัด ขาดเอกภาพในการบังคับบัญชา หน่วยงานบางหน่วยมีลักษณะซ้ำซ้อนกัน การรวมอำนาจยังอยู่ในสวนกลาง เพราะมิได้มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาคเลย

การแก้ปัญหาในเรื่องการจัดองค์การไม่ถูกหลักการบริหารนี้ คือ การปรับปรุงองค์การ ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงและจัดโครงสร้างขององค์การเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสม และสามารถ ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปรับปรุงองค์การนี้ ทางคานกรมแพทย์ทหารทั้งสามเหล่าควรปรับปรุงในแง่เพิ่มหน่วยงานหลักให้มากขึ้น โดยลดหน่วยงานช่วยบางหน่วยซึ่งไม่จำเป็นลง นอกจากนี้ยังควรจัดองค์การให้มีการกระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาคด้วย ส่วนกองแพทย์กรมตำรวจ ควรจะปรับปรุงองค์การใหม่ขนาดและฐานะใหญ่กว่าเดิมขึ้นเป็นกองบัญชาการ และต้องสามารถปฏิบัติการกิจใดกว้างขวาง กระจายการบริการออกไปสู่ส่วนภูมิภาคได้ (ดังตัวอย่างการจัดองค์การใหม่ในผนวก ง.)

อนึ่ง ขณะเมื่อมีการปรับปรุงองค์การใหม่ จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาการใช้ทรัพยากร การบริหารให้ได้ประโยชน์สูงสุดแก่องค์การนี้ด้วย

4. การบริการคานเภสัชกรรม ในรูปของการส่งกำลังบำรุงคานเวชภัณฑ์ และยา ประสบบัญหาการขาดแคลนยา การที่ผู้รับยาได้ยาซึ่งไม่ตรงกับโรคที่เป็น ความล่าช้าในการส่งกำลัง บำรุงและขาดบุคคลากรที่มีความเข้าใจเรื่องของยาเพื่อให้ความแนะนำ นอกจากนี้ระบบการส่งกำลัง บำรุงของหน่วยให้บริการคานการแพทย์และเภสัชกรรม ยังขาดการบริหารงานที่ดี ซึ่งปัญหาเหล่านี้ สมควรที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบเร่ง โดยการปรับปรุงระบบการบริหารพัสดุ (ในเรื่อง เวชภัณฑ์และยา) เสียใหม่ ต้องมีการวางโครงการในการส่งกำลังบำรุง คือ ต้องทราบถึง เป้าหมายและกำหนดวิธีการในการส่งกำลังบำรุง จะต้องมีกำหนดความต้องการ กล่าวคือ ต้องสำรวจปริมาณและชนิดของเวชภัณฑ์และยาซึ่งต้องการในส่วนภูมิภาค ต้องมีการจัดหาที่มี ประสิทธิภาพ กล่าวคือ จะต้องมีการคำนวณถึงปริมาณในการซื้อแต่ละคราว ปีหนึ่งควรซื้อกี่ครั้ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อ และลดค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา ต้องมีการจัดระบบ การแจกจ่ายที่ดี รวดเร็วและปลอดภัย อาทิเช่น ควรมีคลังขอยยในส่วนภูมิภาค การจัดวางเวช- ภัณฑ์และยาในคลัง จะต้องมีหลักความปลอดภัยในการเก็บรักษา ความสะดวกในการเก็บและการ กระจาย ตลอดจนความสามารถที่จะทำการควบคุมได้ทั่วถึง นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบคุณภาพ

ของยาที่เก็บรักษาไว้ หากพบยาซึ่งหมดอายุควรจัดการจำหน่ายออกจากบัญชี

อนึ่ง ในเรื่องของบุคคลากรจะต้องมีการฝึกอบรมอยู่เสมอ และควรใช้บุคคลากร
ทางการแพทย์ซึ่งมีความรู้เรื่องเวชภัณฑ์ยาออกไปตรวจสอบให้คำแนะนำในส่วนภูมิภาคอยู่เป็นประจำ

การศึกษา การบริการทางการแพทย์และเภสัชกรรมของทหาร และตำรวจในประเทศไทย
นี้ เป็นการศึกษาที่หวังประโยชน์ในการเปิดแนวทางไว้ เพื่อให้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องเหล่านี้
จุดใดจุดหนึ่งอย่างจริงจัง และเพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้หันมาพิจารณายอมรับความจริง
หาวิธีทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเร่งปรับปรุงการบริการให้ดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้เพื่อที่จะเป็น
หลักประกันให้ทหาร และตำรวจในแนวรบอุ่นใจได้ว่า หากเขาจะตายก็ด้วยสาเหตุเพียงอย่างเดียว
คือ จากการถูกทำร้ายโดยข้าศึก มิใช่ตายด้วยโรคภัยไข้เจ็บอย่าง เช่นการรบในสมัยก่อน.